

AMBROZIJA

(*Ambrosiaartemisiifolia*, *A. elatior*)

Sezona je cvjetanja ambrozije, korovne biljke, čija je pelud jedan od najjačih alergena, i koji svake godine kod sve većeg broja ljudi uzrokuje razne tegobe.

Ambrozija (*Ambrosiaartemisiifolia* L.) je jednogodišnja samonikla biljka porijeklom iz Meksika, Sjevernih Američkih Država i Kanade. Unesena je i u dijelove Azije, Srednje i Južne Amerike te Australije, Novog Zelanda i Mauricijusa.

U Europu je uvezena u pošiljkama sjemena, oko 1860. godine. Zbog svoje izuzetno velike reprodukcije moći, ali i dobre sposobnosti prilagođavanja novim okolišnim uvjetima, vrlo se brzo širi, te postaje invazivnom biljkom u više od 30 zemalja Europe. Najrasprostranjenija je u južnim dijelovima srednje i jugoistočnom dijelu europske regije. Pronađena je i na određenim lokacijama u Skandinaviji i Velikoj Britaniji, uglavnom unesena sjemenkama za ishranu ptica i krmnim biljem.

Epicentar širenja ambrozije je naša regija te južni dio Mađarske i Vojvodina. U Hrvatskoj je prvi put primijećena još 1941. godine na području Podravine, Posavine i Slavonije. Danas je najviše ima na prostoru između Save i Drave, ali sve se više širi i uz obalu, od Rijeke, Krka i Zadra, pa sve do ušća Neretve. Brzina migracije biljke je između 6 i 20 kilometara godišnje, s istoka na zapad, te su nažalost zadnjih godina koncentracije peludi ambrozije na sjevernom Jadranu dosegle visoke koncentracije. Stoga, ukoliko se svijest građana hitno ne podigne na vrlo visoku razinu, ambrozija će vrlo brzo doseći visoke koncentracije i duž otoka.

Ime roda *Ambrosia* potječe od grčke riječi koja znači "hrana bogova", a u narodu je poznata kao kratka ambrozija, limundžik, partizanka, fazanuša, pelinolisna ambrozija, *eng.* ragweed.

Ambrozija ima vretenast korijen. Stabljika je četverokutna, razgranata, posuta grubim dlačicama. Listovi su jajolikog oblika, dužine 5-10 cm, nasuprotno perasto raspoređeni, razdijeljeni u uske režnjeve i posuti gustim dlačicama. Biljka sadržava do 200 cvjetova žućkaste boje, glavičastog oblika koji su

skupljeni u grozdaste cvatove. Cvjetovi proizvode veliku količinu peludi po biljci, godišnje prosječno oko 60.000 sjemenki. Samo sjeme je izrazito otporno pa može preživjeti nepovoljne uvjete i do 30 godina. **Jedna zrela biljka ambrozije otpušta i do 8 milijuna zrnaca godišnje!**

Najčešće nastanjuje **napuštena staništa, poput željezničkih pruga, cesta, puteva te nedovoljno obrađenih zemljišta i polja**, dakle svugdje gdje ima dovoljno svjetla. Ambroziju nikada nećete naći u šumi. **Često raste i kao korov u nasadima suncokreta, šećerne repe, kukuruza, soje i krumpira** (zabilježen je podatak da ambrozija može svojom prisutnošću smanjiti prinos soje i do 40%). Štetnost ambrozije u poljodjelstvu je velika, jer ona zahvaljujući svome izuzetno jakom korijenskom sustavu i bujnoj vegetativnoj masi iz tla iznosi velike količine hranjivih tvari, uzrokujući time osiromašenje tla.

Pelud ambrozije se zbog svog aerodinamičnog oblika širi oko jedan kilometar uokrug biljke, a vjetar ga može raznijeti i na udaljenost nekoliko stotina kilometara. Alergijske reakcije mogu se pojaviti već pri koncentraciji peludnih zrnaca od 20 do 30 u četvornom metru zraka.

Na sluznicama dišnih organa pelud kod osjetljivih bolesnika može prouzročiti **alergijsku reakciju**. Najčešći oblik alergije na pelud je **alergijski rinitis**, poznat i kao peludna hunjavica.

Klasični simptomi su primjerice **crvenilo očiju, suzenje, začepljenje nosa, kihanje, kašalj, otežano disanje, promjene na koži i probavi.**

Ako se ne liječi, alergijski rinitis izaziva otečenost nosne sluznice i dovodi do suženja sinusnih ušća, što vremenom pogoduje razvoju kroničnog rinosinuitisa, a u 15% pacijenata i astme.

Liječenje alergijskog rinitisa usmjereno je na rješavanje vodećih nosnih simptoma- iscjetka i svrbeža nosa, te kihanja. Terapija koja se preporuča je kombinacija antihistaminika koji se uzimaju na usta, te kortikosteroidnih sprejeva u nos. **Upozorava se pacijente da se s uzimanjem antihistaminika treba krenuti na vrijeme, barem mjesec dana prije početka cvatnje ambrozije, dakle krajem lipnja i početkom srpnja mjeseca.**

<i>Razina peludi</i>	<i>Broj zrnaca peludi /m³ zraka</i>		
	DRVEĆE	TRAVE	KOROVI
NISKA	1 do 15	1 do 5	1 do 10
UMJERENA	16 do 90	6 do 20	11 do 50
VISOKA	91 do 1500	21 do 200	51 do 500
VRLO VISOKA	više od 1500	više od 200	više od 500

Količinu peludnih zrnaca u zraku prikazujemo pomoću alergijskog semafora, a na temelju mjerenja količine peludnih zrnaca u 1m³ zraka. Zelena boja označava nisku koncentraciju peludi koja će u malog broja jako osjetljivih osoba uzrokovati alergijske simptome. Žuta boja označava umjereno visoku

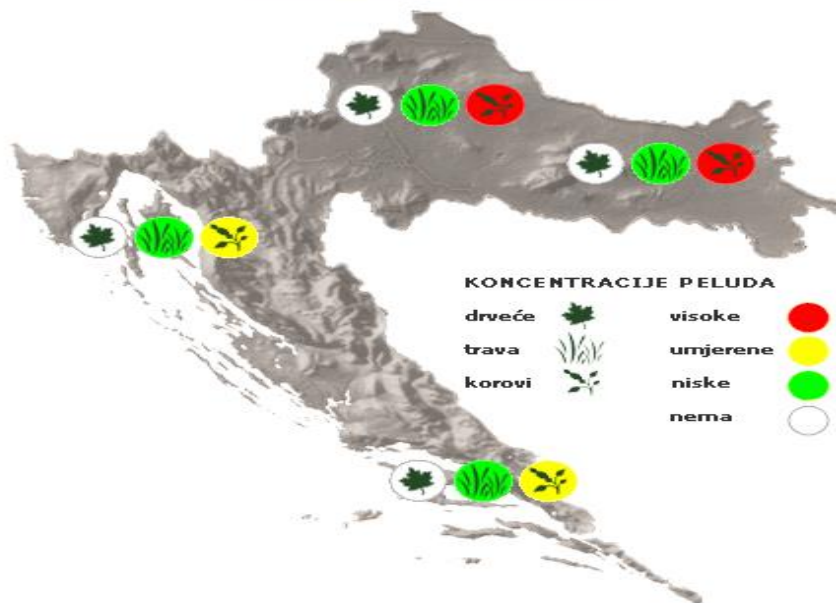
koncentraciju koja u većine alergičnih osoba uzrokuje simptome. Crvena boja određuje vrlo visoku koncentraciju peludi koja će u svih osjetljivih osoba uzrokovati simptome.

Ambrozija cvate u razdoblju od početka kolovoza do prvih mrazova, te je tada koncentracija njene peludi u zraku najveća.

Vremenske prilike utječu na početak i trajanje sezone polinacije. Suho i toplo vrijeme tijekom cvatnje ambrozije pospješuje sazrijevanje i otpuštanje peludi, a koncentracija peludnih zrnaca u zraku je niža za hladna i kišovita vremena. Upravo stoga se osobama koje pate od alergija na pelud ambrozije preporuča izlazak u prirodu nakon obilnije kiše i značajnijeg pada temperature.

Na stranicama državnog hidrometeorološkog zavoda možete pronaći peludnu prognozu (<http://vrijeme.hr/biomet.php?id=pelud>). Osnovna svrha peludne prognoze je pružanje informacija građanima o prisutnosti pojedinih peludnih alergena ovisno o meteorološkim prilikama (3-4 dana), što osjetljivim osobama omogućuje prevenciju pojave simptoma te planiranje aktivnosti i putovanja.

Peludna prognoza za Hrvatsku za 20.08.2014.
izrađuje ZZJZ "dr. Andrija Štampar"

Najdjelotvorniji pristup suzbijanju ambrozije uključuje mehaničke, agrotehničke i kemijske mjere suzbijanja. U brojnim europskim zemljama doneseni su zakonski propisi u vezi iskorjenjivanja ambrozije. Primjerice, u Republici Hrvatskoj je 5. srpnja 2007. donesena Naredba o poduzimanju obveznog uklanjanja ambrozije, prema kojoj je za sve javne površine na kojima se nalazi ambrozija odgovorna država, a na svim privatnim površinama privatne osobe dužne su same uklanjati ambroziju.

S akcijama suzbijanja ambrozije treba započeti krajem svibnja i početkom lipnja, kada je biljka visine oko 20 cm jer ju je tada najbolje čupati. U kasnijem periodu, oko polovice srpnja, biljke se mogu pokositi. **Treba naglasiti da je vrlo važno ne uništavati biljku u kolovozu jer je tada u punom cvatu, pa se koncentracija peludi može višestruko povećati i time uzrokovati opsežnije tegobe.**

Preporuke:

1. Provjerite da li u Vašoj okolini ima ambrozije.
2. Aktivno sudjelujte u svim aktivnostima uklanjanja ambrozije, obavijestite komunalnog redara o mjestu postojanja ili prisustvu ambrozije.
3. Redovito plijevite mlade biljke u proljeće, okopavajte posađene kulture, učestalo kosite travnjake i neobrađive površine.
4. Za vrijeme cvatnje ambrozije držite zatvorene prozore stana.
5. Izbjegavajte jutarnje provjetravanje prostorija od 5-10h kada je koncentracija polena najviša.
6. Ako ste u mogućnosti ugradite klima uređaje jer oni smanjuju količinu peludi za 90%.
7. Ne sušite rublje na zraku u vrijeme visokih koncentracija peludi.
8. Ukoliko je moguće, izbjegavajte boravak van kuće za vrijeme suhih i vjetrovitih dana, a ako morate izaći nosite masku ukoliko je to potrebno.
9. Perite kosu svaku večer, često perite ruke, obuću za van ne nosite u kući.
10. Izbjegavajte pušenje jer ono pojačava simptome alergije.
11. Redovito pratite bio prognozu, peludnu prognozu, koristite podatke alergijskog semafora, upoznajte se sa peludnim kalendarom za određeno klimatsko i vegetacijsko područje. (<http://vrijeme.hr/biomet.php?id=pelud>)
12. Odaberite pravilnu i redovitu terapiju i s njom započnite na vrijeme.

1. Narodne novine Naredba o poduzimanju obveznog uklanjanja ambrozije
2. <http://www.plivazdravlje.hr>
3. <http://www.stampar.hr>
4. [http://hr.wikipedia.org/wiki/Ambrozija_\(biljka\)](http://hr.wikipedia.org/wiki/Ambrozija_(biljka))
5. <http://www.zzjz-ck.hr>
6. <http://www.hzjz.hr/mreza.htm>
7. <http://www.zzjzdnz.hr>
8. <http://www.vasezdravlje.com>
9. <http://vrijeme.hr/biomet.php?id=pelud>
10. Bumber Ž, Katić V, i sur. Ototrinolaringologija, Naklada Ljevak, 2004., str.138-139.